

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ DE PE LÂNGĂ PREȘEDINTELE REPUBLICII MOLDOVA

SUPLIMENT LA REVISTA "ADMINISTRAREA PUBLICĂ"

Descentralizarea administrativă în Republica Moldova: viziuni, probleme, soluții

*Masă rotundă în organizarea
Catedrei știința administrației
a Academiei de Administrare Publică*

Pe 29 noiembrie curent, la Academia de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova a avut loc, în organizarea Catedrei știin-

rești, apropiindu-ne, astfel, de nivelul unui stat civilizat. Fără descentralizare nu pot fi asigurate drepturile omului. Putem discuta orice problemă, dar nu

ța administrației, o ședință la masa rotundă cu genericul „Descentralizarea administrativă în Republica Moldova: viziuni, probleme, soluții”, la care au participat cadre didactice și masteranzi ai Academiei, reprezentanți ai Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova, ai Programului Comun de Dezvoltare Locală Integrată.

DI **Vasile MARINA**, rector al Academiei de Administrare Publică, doctor habilitat, profesor universitar, a menționat în debutul întrunirii: „Nici o economie nu poate avansa într-un sistem centralizat. În condițiile de descentralizare ne apropiem de condițiile fi-

trebuie să scăpăm din vedere aspectele dezvoltării industriei, construcțiilor, agriculturii, a altor ramuri ale economiei naționale. Vă îndemn să discutați despre descentralizare sub aspectul asigurării securității statului, căci anume din acest punct de vedere urmează a fi promovată și politica statului. V-aș ruga să discutați în mod cât mai sincer și deschis, transparent, critic, căci numai cei slabi nu suportă critica”.

Asupra proiectului Strategiei Naționale de Descentralizare s-a pronunțat dl **Iurie ȚAP**, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, care, interve-

(Continuare în pag. 3)

Managementul și elaborarea proiectelor

În data de 23 noiembrie curent, în cadrul Academiei de Administrare Publică, s-a desfășurat sesiunea de instruire și informare a aleșilor locali, funcționarilor din cadrul autorităților administrației publice locale finanțată de Programul Operațional Comun România

doctor habilitat, profesor universitar, rector al Academiei de Administrare Publică, care a felicitat participanții pentru implicarea acestora în colaborarea cu donatorii activi ai Republicii Moldova în vederea dezvoltării economiei locale.

- Ucraina - Republica Moldova cu tematica **Managementul și elaborarea proiectelor**.

Scopul organizării sesiunii a constat în instruirea și informarea aleșilor locali, funcționarilor publici asupra planificării și gestionării eficiente a programelor și proiectelor de asistență externă implementate la nivelul administrației publice locale.

La inaugurarea sesiunii a participat dl **Vasile MARINA**,

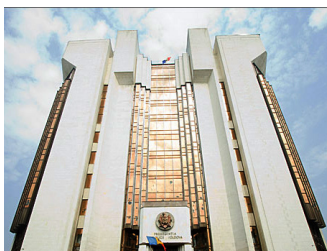
În cadrul sesiunii a evoluat, de asemenea, dna **Ange-la DASTIC**, doctor în drept, conferențiar universitar, coordonator general al proiectului, care s-a pronunțat asupra reglementărilor legislative europene și naționale privind managementul și elaborarea proiectelor.

Sesiunea a fost realizată de cadrele didactice ale Academiei, precum și de alți formatori practicieni invitați.

SUMAR

Managementul și elaborarea proiectelor.....	1
Oficial.....	2
Masă rotundă.....	3,4
Administrația publică centrală.....	5
Dezvoltare profesională.....	6
Conaționali.....	7
Ziua Națională a României.....	8,9
Pagini de literatură.....	10-11
In memoriam. Leonida Lari.....	12-13
Știință.....	14
Dura lex, sed lex.....	15
Dicționar UE.....	16

Pentru o colaborare bilaterală reciproc avantajoasă

Președintele interimar al Republicii Moldova, Marian Lupu, a avut o întrevedere cu ministrul afacerilor externe al Federației Ruse, Serghei Lavrov, care s-a aflat recent într-o vizită în țara noastră. În cadrul întrevederii, Serghei Lavrov a opinat în favoarea consolidării și extinderii bunelor relații bilaterale dintre

țările noastre și l-a informat pe șeful interimar al statului privind prelungirea pentru zece ani a Acordului de prietenie și cooperare dintre Federația Rusă și Republica Moldova, care prevede colaborarea în domeniul macroeconomic și umanitar, cooperarea regională, dar și în sferele energetică, agricultură și muncă. Oficialul rus a menționat că Rusia se pronunță pentru reluarea negocierilor privind dosarul transnistrean. El a specificat că decizia privind necesitatea reluării negocierilor a fost luată la Moscova, acum două luni, de către reprezentanții formatului „5+2”, iar prima rundă a negocierilor va avea loc la sfârșitul lunii

curente, la Vilnius. Ministrul rus a relevat că este important de a contribui la deblocarea acestei situații și de a concentra eforturile asupra identificării soluțiilor care să asigure reglementarea politică durabilă a diferendului transnistrean, în cadrul respectării suveranității și integrității teritoriale a Moldovei și asigurării unui statut special garantat al Transnistriei.

Președintele interimar Marian Lupu a reiterat caracterul strategic al relațiilor bilaterale moldo-ruse și a specificat că relațiile comerciale și economice dintre țările noastre se dezvoltă dinamic, iar Rusia este principalul partener comercial al Repu-

blicii Moldova. Șeful interimar al statului a specificat că este important să consolidăm în continuare dialogul politic la toate nivelurile, iar vizita domnului Lavrov se înscrie în acest deziderat.

În contextul diferendului transnistrean, Președintele interimar a menționat desfășurarea acțiunilor în cadrul reluării negocierilor oficiale în problema transnistreană în formatul 5+2. Președintele interimar Marian Lupu a reiterat poziția fermă privind statutul de neutralitate permanentă a Republicii Moldova și a menționat necesitatea retragerii trupelor ruse din regiunea transnistreană a Moldovei.

Reuniunea Comitetului de Cooperare Parlamentară UE - Republica Moldova

În perioada 25-26 noiembrie 2011, la Chișinău s-a desfășurat cea de-a 14-a reuniune a Comitetului de Cooperare Parlamentară UE - Republica Moldova.

Delegația Parlamentului Republicii Moldova a fost condusă de deputata Corina Fusu, copreședinte al Comitetului de Cooperare Parlamentară UE - Republica Moldova, iar delegația Parlamentului European - de europarlamentara Monica Macovei, copreședinte al Comitetului de Cooperare Parlamentară UE - Republica Moldova.

În cadrul reuniunii au fost evaluate progresele înregistrate de Republica Moldova în implementarea reformelor în următoarele domenii: relațiile Repu-

blicii Moldova cu vecinii săi și la nivelul cooperării regionale în cadrul Parteneriatului Estic, reformele legislative, în domeniile justiției, administrației publice, combaterii corupției și crimei organizate, respectarea drepturilor omului și nondiscriminarea. Participanții la reuniune au evaluat și perspectivele progresului privind soluționarea conflictului transnistrean, precum și politicile guvernamentale în domeniul protecției sociale.

În finalul celei de-a 14-a reuniuni a Comitetului de Coo-

perare Parlamentară UE - Republica Moldova au fost adoptate recomandări adresate Comisiei Europene și autorităților Republicii Moldova.

Delegația Parlamentului European a avut întrevederi cu Președintele Parlamentului Marian Lupu, Președinte interimar al Republicii Moldova, prim-ministrul Vlad Filat, reprezentanții Primăriei municipiului Chișinău, cu membrii Partidului Liberal, precum și cu reprezentanți ai ONG-urilor și mass-media din Republica Moldova.

Festivitate consacrată Zilei agricultorului

La evenimentul, care a avut loc la Palatul Național, au participat membri ai Cabinetului de Miniștri, parlamentari, reprezentanți ai corpului diplomatic acreditat la Chișinău, savanți, lucrători din domeniul agriculturii.

Primul-Ministru a exprimat cuvinte de recunoștință față de

munca angajaților din domeniul agrar, dorindu-le sănătate și realizări frumoase în continuare.

Vlad Filat a menționat că rezultatele bune, obținute în acest an agricol, demonstrează că în Republica Moldova businessul agrar poate avea succes și că agricultorii pot înregistra profit.

„La începutul guvernării ne-am asumat responsabilitatea să revigorăm sectorul agrar, iar acum putem spune că am reușit să punem bazele unei agriculturi performante. Desigur, este nevoie să implementăm tehnologii avansate, să deschidem

noi piețe de desfacere și să valorificăm pe deplin pe cele existente, însă sînt sigur că pe viitor aceste lucruri ne vor reuși și mai mult”, a accentuat Vlad Filat.

Prim-ministrul i-a îndemnat pe agricultori să lanseze noi proiecte și să manifeste mai mult spirit de inițiativă în dezvoltarea afacerilor în agricultură.

Ministrul Agriculturii și Industriei Alimentare, Vasile Bumacov, a menționat că în anul agricol curent agricultorii au obținut un șir de realizări.

Ministrul a precizat că în perioadă de criză economică mondială producția globală

agricolă va crește cu 5%, iar cea alimentară cu 4%. Exportul de produse agroalimentare a crescut cu 36%, depășind esențial importurile, iar producția globală agricolă va depăși suma de 24 mldr. lei.

Vasile Bumacov a adresat cuvinte de apreciere față de angajații din domeniul agrar, subliniind că cele mai cunoscute branduri ale Moldovei sînt cele din agricultură și industria alimentară.

**Secția relații cu mass-media
a Parlamentului Republicii
Moldova, Direcția comunicare
și relații cu presa a Guvernului
Republicii Moldova**

Descentralizarea administrativă în Republica Moldova: viziuni, probleme, soluții

(Continuare. Început în pag. 1)

nind în repetate rânduri pe parcursul discuțiilor, a ținut să menționeze că în Olanda, de exemplu, primarii sunt numiți în funcție, dar nu sunt aleși ca

la noi; impozitele se colectează la centru, apoi se repartizează organelor administrației publice locale; partajarea competențelor și acoperirea financiară sunt și ele proporționale. Descentralizarea înseamnă delimitarea competențelor. După ce va fi adoptată Strategia Națională de Descentralizare, vor fi adoptate strategiile sectoriale, care să prevadă, cum ar fi mai bine să prestăm serviciile către populație. Urmează să fie elaborate planuri concrete de acțiuni, care vor constitui mecanismul de realizare a Strategiei de Naționale de Descentralizare.

Ghenadie VĂRTOSU, consultant principal în Direcția descentralizare a Cămarilor de Stat a Guvernului Republicii Moldova, a menționat, între altele, că Direcția Cămarilor de Stat pe care o reprezintă, a fost creată anume în scopul elaborării și transpunerii în fapt a Strategiei Naționale de Descentralizare, care la ora actuală se află la etapa de avizare și perfectare a proiectului de Hotărâre a Guvernului pentru adoptare într-o ședință ulterioară a Executivului. Documentul în sine reprezintă mișcarea de la centru spre local. De la centru problemele se văd în mod diferit, impresia poate să nu fie cea mai fidelă. Autoritățile locale sunt cele mai îndrep-

tate să soluționeze problemele comunității. Tocmai din această cauză primarii, autoritățile locale sunt de acord să fie efectuată centralizarea, altfel ele nu dispun de capacitățile economice necesare.

Luând cuvântul în cadrul mesei rotunde, **Serghei CETULEAN, primar al comunei Parcani, raionul Soroca, masterand în anul II, specialitatea „Teoria și practica administrării publice”,** a afirmat că „Strategia descentralizării este mai mult decât necesară. Anume acum și nicidecum mai târziu trebuie întreprinse acțiuni concrete în vederea schimbării situației existente în administrația publică locală din Republica Moldova. Unul dintre scopurile Strategiei de descentralizare constă în transferul de competențe de la administrația publică centrală către administrația publică locală. Consider că una dintre cauzele tergiversării adoptării Proiectului Strategiei de descentralizare este teama că APL nu va face față misiunii încredințate. Reprezentanții APL se află cu mult mai aproape de ce-

tățeni, decât APC, pe care aceștia nici nu-i cunosc, dar cu cei de pe loc se întâlnesc în fiecare zi și rezolvă operativ problemele existente. APL trebuie să dispună de pârghiile, care i-ar permite să sporească bugetul local, însă pentru aceasta este necesar să fie modificate un șir de legi”.

„Proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare, propus de către Guvern pentru examinare, este actual și binevenit, este un document foarte important și bine întocmit. Inițiativa Guvernului de a pune în discuție documentul respectiv este salutară, a subliniat **Gheorghe RĂILEANU, primar al orașului Cimișlia, masterand în anul II, specialitatea „Teoria și practica administrării publice”,** în luarea sa de cuvânt în cadrul mesei rotunde. Pornind de la practica acumulată în calitatea mea de primar al orașului Cimișlia, doresc să mă pronunț asupra unor probleme ce țin de Strategia Națională de Descentralizare. Actualmente, APL de nivelul I nu beneficiază de dreptul de a aproba o listă a

APL nu dispune de pârghii efective pentru contracararea acaparărilor de terenuri publice, pentru lichidarea construcțiilor neautorizate.

În Legea cu privire la poliție este stipulat că poliția municipală este subordonată concomitent comisarului și primarului, dar aceste raporturi sunt incerte, neclare în lege, cu atât mai mult în practică. De fapt, poliția municipală nu execută indicațiile primarului referitor la problemele localității (regulile de salubritate, gospodărie), aceste obligațiuni nu sunt prevăzute pentru ei nici în Codul Contravențional. APL nu se bucură de sprijinul serviciului ecologic raional, al inspecției în construcții atunci când este vorba de respectarea regulilor de salubritate și urbanistice. Strategia de descentralizare trebuie să vizeze condițiile pentru asigurarea eficienței reale a APL de nivelul I, să elimine defectele din legislație care pot provoca conflicte, intrigi și consum exagerat de energie în interiorul sistemului”, a menționat în încheiere vorbitorul.

încălcărilor regulilor de gospodărie și salubritate a localității, care se consideră contravenții administrative, și mărirea sancțiunilor respective, nu posedă dreptul de a constata contravenții administrative și de a aplica sancțiuni. De asemenea,

Liliana TĂNASE, masterand în anul II, specialitatea „Drept constituțional și drept administrativ”, a ținut să abordeze în cadrul mesei rotunde o serie de aspecte teore

(Continuare în pag. 4)

Descentralizarea administrativă în Republica Moldova: viziuni, probleme, soluții

(Sfîrșit. Început în pag. 1,3)

tice ale descentralizării. Astfel, ea a reiterat că pentru a face administrația publică locală puternică și un furnizor de servicii publice eficient, pot fi identificate patru funcții ale autorităților locale:

a) să creeze infrastructura necesară unei eficiente organizări a executării legii;

b) să asigure resurse umane pentru servicii publice de o calitate superioară, să sporească productivitatea și nivelul de trai al cetățenilor rezidenți;

c) să regleze serviciile private ce contribuie la bunăstarea, sănătatea și siguranța populației;

d) să furnizeze servicii și facilități pentru sprijinirea activităților productive și să permită întreprinzătorilor particulari să-și desfășoare eficient activitatea.

Pentru a-și putea îndeplini aceste funcții, autoritățile locale în relațiile cu cele centrale, trebuie să definească trei lucruri:

a) pentru fiecare nivel de organizare a administrației publice să se cunoască foarte bine competența și responsabilitățile;

b) sursele de venit să corespundă competenței și responsabilităților (să fie suficiente);

c) autoritățile centrale să conceapă un sistem de evidență a finanțelor publice la toate nivelurile și să ofere stimulente pentru autoritățile locale în cazul unei activități corespunzătoare a acestora.

Descentralizarea serviciilor publice reprezintă un principiu definitoriu în organizarea sistemului de administrare publică locală conform standardelor internaționale, acestea fiind prevăzute în Carta Europeană "Exercițiul autonom al puterii locale", adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985.

Diana RĂZLOG, masterandă în anul II, specialitatea „Teoria și practica administră-

rii publice”, a participat activ la discuțiile din cadrul mesei rotunde și a ținut să canalizeze atenția asistenței asupra faptului că, în prezent, procesul de descentralizare are loc în majoritatea țărilor din Europa și din spațiul CSI, însă diferențele lor istorice, politice, geografice și demografice au determinat natura și domeniul de aplicare a reformei în fiecare țară.

În acest sens, experiența Poloniei de a consolida autonomia locală, de a promova democrația locală, de a dezvolta

guvernământul local și de a răspunde, în același timp, cerințelor manifestate la nivel național este una de succes și demnă de urmat. În Polonia, procesul descentralizării a fost inițiat în anul 1990 și a cuprins asigurarea autonomiei locale și reforma organizării teritoriale. Obiectivul esențial al reformei administrative poloneze era îndeplinirea exigențelor Cartei Autonomiei Locale a Consiliului Europei, semnată de Polonia în 1994, dar și a dreptului comunitar, în perspectiva aderării Poloniei la Uniunea Europeană. Reforma poloneză a vizat acordarea competențelor necesare colectivităților locale, astfel încât să se răspundă în mod eficient nevoilor cetățenilor și să poată fi accesate fondurile europene.

Igor ȚARĂLUNGĂ, masterand în anul II, consultant principal, Consiliul raional Soroca, a spus că „în urma

schimbărilor care au fost efectuate peste noapte în administrația publică locală au fost admise mai mult lacune. Totodată, este necesară o descentralizare teritorială a Republicii Moldova, o descentralizare din punct de vedere economic, ca în unitățile administrative să existe mai multă populație, mai mulți contribuabili, să se colecteze mai multe impozite în bugetul local. Se creează impresia că primul este ca un cerșetor, ca un boschetar local, care umblă

permanent cu mâna întinsă. În activitatea sa există mai multe impedimente legale, impedimente cu caracter politic”.

Aliona ȘEVČENKO, masterandă, anul II, consilier al Consiliului local Ferapontievca, raionul Comrat, responsabilă de aprovizionarea satului cu apă potabilă: „Când am fost angajată la serviciu, din 12 km de apeduct, funcționau doar 200 metri din acesta. Apă era, dar existau mari datorii. Am achitat datoriile pentru energia electrică și apa consumată anterior, am câștigat un grant și am început să lucrăm. La început transferurile constituiau 80 la sută, iar propriile venituri - doar 20 la sută din cheltuieli. Am fondat o întreprindere municipală și am început să câștigăm banii proprii.

Pentru ca o comunitate să se dezvolte intens, este necesar să fie elaborată o strategie de

dezvoltare a acesteia. Consider că descentralizarea ne va învăța să fim gospodari adevărați”.

Angela LUBAȘ, masterandă, specialist, aparatul primarului general al municipiului Chișinău: „În Proiectul Strategiei Naționale de Descentralizare nu există un mecanism de descentralizare în municipiul Chișinău; nu se știe care este viitorul preturilor din oraș. Se tot vorbește despre o lege cu privire la municipiul Chișinău, dar nu se știe când va fi aceasta adoptată. Eu lucrez de 12 ani la primăria municipiului Chișinău și despre o atare lege doar se vorbește...”

La ședința la masa rotundă au participat și s-au pronunțat în mai multe chestiuni de pe ordinea de zi **Adrian IONESCU, consultant principal,** și **Mihai ROȘCOVAN, director de proiect, Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată.**

Andrei GROZA, doctor în istorie, conferențiar universitar, șef interimar al Catedrei știința administrației a Academiei de Administrare Publică, organizatorul și moderatorul mesei rotunde, a menționat în încheierea acesteia importanța deosebită a procesului de descentralizare în cadrul administrației publice, a Proiectului Strategiei Naționale de Descentralizare și a amplei campanii inițiate de Guvern de dezbateri și discuții asupra acesteia. Dumealui a mulțumit profesorilor Academiei, masteranzilor și oaspeților pentru participare activă și dezinteresată la masa rotundă, pentru propunerile și sugestiile lansate, care, firește, vor contribui la definitivarea Proiectului Strategiei Naționale de Descentralizare. Urându-le succese în activitatea de viitor, Andrei Groza i-a chemat pe cei prezenți să se angajeze plenar în procesul de descentralizare, de funcționare ireproșabilă a administrației publice din țară.

Pentru conformitate:
Mihai MANEA

Ministerul: economia – în continuă ascensiune! Ce-i drept, nivelul de viață e în continuă scădere

Evoluția social - economică a Republicii Moldova în ianuarie-septembrie 2011

Pe parcursul anului curent, economia Republicii Moldova a fost în continuă ascensiune, determinată în mare parte de sporirea consumului. Cele mai accentuate ritmuri de creștere au fost înregistrate în sectoarele: comerț exterior, investiții și transporturi. A fost înregistrată o inflație moderată și modificări neînsemnate ale ratei de schimb a monedei naționale.

fructe, produse lactate etc.), precum și majorarea tarifelor la servicii comunal-locative (apeduct și canalizare, încălzire centralizată și gaze naturale în rețea).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolar, dar s-a depreciat față de euro. Cursul de schimb al monedei naționale în ianuarie-septembrie 2011 a marcat o apreciere față de dola-

creștere lent. În 9 luni ale anului 2011, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de 21,2 miliarde lei, în creștere cu 11,2% față de perioada similară a anului 2010 și cu 1,3% sub nivelul prevăzut pe perioada de gestiune. Au fost efectuate cheltuieli în sumă de 22,7 miliarde lei, în creștere cu 10,0% comparativ cu 9 luni ale anului 2010 și cu 13,5% mai puțin față de prevederile pentru perioada de gestiune. Astfel, deficitul bugetar la sfârșitul lunii septembrie curent a constituit 1,4 miliarde lei, fiind cu 0,8 miliarde lei mai redus decât cel înregistrat la aceeași dată a anului 2010.

Nivelul datoriei de stat este stabil. Suma totală a datoriei de stat (internă și externă), administrată de Guvern, la sfârșitul lunii septembrie a anului curent, a constituit 18,8 miliarde lei, în creștere cu 1,3% față de aceeași dată a anului 2010.

Exporturile cresc mai rapid decât importurile. În ianuarie-august 2011 exporturile s-au majorat cu 61,9% și importurile - cu 40,1%. Soldul negativ al balanței comerciale a constituit 1842,4 mil. dolari SUA, față de 1446,9 mil. dolari în ianuarie-august 2010. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi s-a majorat de la 36,9% până la 42,6%.

Sectorul industrial a înregistrat creștere. Volumul producției industriale în ianuarie-august 2011 a înregistrat o creștere de 10% față de ianuarie-august 2010. Creșterea a fost determinată de sporirea volumului producției industriei extractive cu 16,7% și industriei prelucrătoare - cu 12%.

Rezultatele sectorului agricol au fost pozitive. Producția agricolă a înregistrat în toate categoriile de gospodării, în 9 luni ale anului 2011, o creștere de 3,7% (în prețuri comparabile) față de perioada respectivă a anului 2010. Majorarea

producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale și animaliere cu 4,4% și 2,3%, respectiv.

Investițiile în active materiale pe termen lung s-au majorat considerabil. În semestrul I 2011 volumul investițiilor în active materiale pe termen lung a însumat 4,8 miliarde lei, cu o creștere de 31,8% față de perioada similară a anului precedent.

Volumul serviciilor de transport a înregistrat o creștere pronunțată. Întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian au transportat în perioada ianuarie-septembrie 2011 circa 7 mil. tone de mărfuri sau cu 23,4% mai mult față de volumul realizat în ianuarie-septembrie 2010.

Volumul comerțului cu amănuntul a crescut esențial, iar al serviciilor de piață prestate populației - moderat. Volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul s-a majorat cu 19,7% (în prețuri comparabile) față de ianuarie-august 2010, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piață prestate populației s-a majorat doar cu 1,9%.

Situația din sfera socială nu prezintă semne de ameliorare. Cîștigul salarial mediu lunar brut al unui lucrător din economia națională în luna august 2011 a constituit 3174,8 lei și s-a majorat cu 8,5% față de luna august 2010 în termeni nominali, iar în termeni reali s-a diminuat cu 0,6%. La oficiile forței de muncă în ianuarie-septembrie 2011 au fost înregistrați circa 49,8 mii șomeri, în scădere cu 21,8% față de perioada similară a anului trecut. Valoarea medie a pensiei lunare la 1 octombrie 2011 a constituit 873,9 lei și s-a majorat cu 8,0% față de aceeași perioadă a anului precedent în termeni nominali, iar în termeni reali s-a micșorat cu 0,8%.

**Ministerul Economiei
al Republicii Moldova**

Produsul intern brut (PIB) a crescut moderat. PIB a însumat în semestrul I al anului curent 36,6 miliarde lei, majorându-se față de același semestru al anului trecut cu 7,5% (în prețuri comparabile). O majorare semnificativă a fost înregistrată la impozitele nete pe produse - cu 10,8%, valoarea adăugată brută creată în industrie - cu 9,3%, construcții - cu 18%, comerț cu ridicata și cu amănuntul - cu 18,3%. Majorarea PIB-ului a fost condiționată, în general, de restabilirea cererii externe la bunurile industriale fabricate în Moldova și celei interne din contul consumului final.

Prețurile de consum cresc în continuare, dar cu un ritm mai lent decât în anul trecut. În septembrie 2011 prețurile de consum au crescut cu 5,2% față de decembrie 2010, comparativ cu 4,5% în perioada similară a anului 2010. Această situație a fost condiționată, în general, de modificarea prețurilor la unele produse alimentare (legume,

rul SUA cu 2% în termeni nominali și o depreciere față de euro cu 0,8%. Principalii factori care au determinat modificarea cursului de schimb au fost intrările valutare de peste hotarele țării, intensificarea comerțului exterior, precum și fluctuațiile cursurilor de schimb pe piețele valutare internaționale, determinate în mare măsură de problemele economice legate de creșterea și deservirea datoriei externe în Statele Unite ale Americii și unele țări ale zonei euro.

Situația din sectorul bancar este stabilă. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii septembrie 2011 40,3 miliarde lei și s-a majorat cu 15,9% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii septembrie a anului trecut, în special datorită sporirii depozitelor în monedă națională. De asemenea, este în creștere și volumul depozitelor în valută străină, volumul de bani în circulație și creditele acordate sectorului privat.

Resursele bugetului public național au un ritm de

Cursuri de dezvoltare profesională

În perioada 12 – 16 decembrie curent, în cadrul Academiei de Administrare Publică, sunt organizate două cursuri de dezvoltare profesională finanțate din Fondul fiduciar multidonator.

Primul curs, **Motivarea personalului**, este destinat instruirii colaboratorilor subdiviziunilor

Scopul organizării cursului constă în contribuirea la îmbunătățirea activității autorităților publice prin introducerea unui sistem eficient de motivare a personalului.

Obiectivele propuse pentru dezvoltarea profesională a consultanților în probleme resurse

umane; dezvoltarea abilităților de identificare a factorilor care motivează și a celor care demotivează personalul din autoritatea publică, de elaborare și argumentare a programului de motivare nefinanciară a personalului și de susținere a procesului de implementare a acestuia; modelarea atitudinilor de agent al schimbării în domeniul motivării personalului.

Al doilea curs, **Management și planificare strategică**, este destinat instruirii șefilor de subdiviziuni din cadrul autorităților administrației publice centrale.

Scopul organizării cursului constă în sporirea competențelor teoretice și practice ale participanților la curs necesare managementului și planificării strategice în administrația publică.

Obiectivele propuse pentru dezvoltarea profesională a funcționarilor publici țin de actualizarea cunoștințelor în domeniul managementului și planificării

strategice; dezvoltarea abilităților de planificare strategică în sectorul public, pe termen lung, mediu și scurt, stabilirea obiectivelor de dezvoltare instituțională, de planificare strategică la nivel instituțional, de elaborare a programelor de dezvoltare strategică a autorităților publice, de utilizare a instrumentelor de planificare strategică, aplicare a documentelor principale de planificare, de monitorizare, evaluare a implementării planurilor și raportare a rezultatelor.

Metodele de instruire utilizate de formatorii cursului vor fi: prezentările, discuțiile, exercițiile în grupuri mici, brainstorming-ul etc.

Cursurile vor fi realizate de cadrele didactice ale Academiei, precum și de alți formatori practicieni invitați de la Cancelaria de Stat și alte autorități publice.

Cor. "FP"

nilor resurse umane din cadrul autorităților administrației publice centrale.

umane țin de obținerea/aprofundarea/actualizarea cunoștințelor în domeniul motivării persona-

„Complice la crima de corupție este indiferența noastră...”

Ziua de 9 decembrie a fost stabilită prin Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru a fi marcată ca Ziua Internațională Anticorupție și reprezintă un prilej de a ne aminti că trebuie să ne asumăm responsabilitatea pentru prevenirea și combaterea corupției, inclusiv la nivel individual.

Corupția este un fenomen foarte răspândit, care are un impact major asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor din întreaga lume. Însuși faptul că cel mai înalt și reprezentativ for mondial a ales să dedice o zi distinctă luptei împotriva corupției constituie dovada certă a faptului că aria de manifestare a cuprins, deopotrivă, atât națiunile cu exercițiu democratic consolidat, cât și statele în curs de dezvoltare.

În acest context, Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică a organizat la 8 decembrie curent o masă rotundă cu genericul: „Corupția în Republica Moldova – context și semnificații”, manifestare prilejuită de Ziua Internațională Anticorupție. Obiectivele urmărite de această acțiune au fost: analiza cadrului instituțional și economic al corupției, elucidarea consecințelor potențiale sau deja realizate ale fenomenului corupției.

O introducere la tema pusă în discuție privind corupția în țară și străinătate la momentul actual, semnificația prevenirii și combaterii corupției a fost făcută de către moderatorul mesei rotunde, dl Orest TĂRIȚĂ, doctor în științe politice, șef Catedră științe politice și relații internaționale. Referitor la particularitățile esențiale ale corupției, elementele, tipurile de corupție, factorii esențiali ai corupției s-a pronunțat Ala FURDUI, masterand, specialitatea drept constituțional și drept administrativ. Despre specificul

NIȚCHI, Mariana GRITCO. Vitalie NICA și Igor ȚĂRĂLUNGĂ, care au efectuat o analiză amplă a cauzelor și consecințelor economice ale corupției. La capitolul politici și acțiuni anticorupție au venit cu diferite relatări Lucia COBÎLEANSCHI, care a vorbit despre mecanismele și strategiile privind prevenirea și combaterea corupției în Republica Moldova; Cristina ARAMĂ - despre activitatea jurnaliștilor în acest domeniu, iar Ana HARABARI a prezentat o informație privind eficiența politicilor și acțiunilor anticorupție

cu aspecte și observații practice, studii de caz, rezultate ale diferitelor investigații, date statistice, politici și acțiuni de prevenire și combatere a corupției în Moldova au fost prezentate de către invitatul special al mesei rotunde, Tudor BORȘ, director-adjunct al Direcției Generale Anticorupție CCCEC.

Participanții la masa rotundă au fost provocați la discuții aprinse, schimburi de opinii și idei pe marginea subiectelor puse în discuție, ca în finalul activității să se ajungă la următoarea concluzie: corupția reprezintă una dintre cele mai serioase amenințări la adresa statului de drept în cadrul societății contemporane, subminând instituțiile și valorile democratice, atentând la ordinea socială și amenințând capacitatea statului de a asigura drepturi și libertăți egale cetățenilor săi. Altfel spus, corupția ne afectează pe toți și din aceste considerente, acest fenomen trebuie să fie contracarat. Acest proces este foarte dificil, deoarece există o puternică opoziție față de politicile anticorupție. De aceea, este nevoie de cumulat forțele pentru promovarea strategiilor de combatere a corupției în diferite sectoare.

Cor. „FP”

corupției în Republica Moldova în diferite sfere, s-au pronunțat masteranzii Ana MIHAILEVSCHI, Sergiu CARCEA, Victor PROH-

în contextual planului de acțiuni UE – RM.

Analiza teoretică a subiectelor puse în discuție, suprapuse

Cosmosul de la Fântâna Albă

De regulă, sau dintr-un nărav al nostru, despre oamenii marcanți ai neamului, noi, ziariștii, scriem doar cu ocazia unor aniversări sau jubilee. Am decis să ocolesc acest obicei sau nărav al nostru dintr-un singur motiv: navigând pe internet (un enorm cosmos!), am dat de un nume, care mi-a atras pe loc atenția - Aurel Cojocaru -, și am asociat internetul cu un enorm cosmos, deoarece conaționalul nostru, Aurel Cojocaru, născut la Fântâna Albă, raionul Edineț, în familia unor simpli țărani, a ajuns să cucerească spațiile cosmice la Moscova, devenind unul dintre cei mai de vază savanți nu doar din Rusia, ci și din lume în acest domeniu.

Dar, până a ajunge unul dintre cei mai de vază savanți ai Rusiei și din lume, a avut de parcurs o cale lungă și spinoasă. Așa cum se întâmplă la noi, de obicei, și cam întotdeauna, după ce a făcut la Moscova doctorantura (profilul biofizică), a revenit să-și caute un loc de muncă în R. Moldova, dar, ca să vezi, nici Academia de Științe de la noi, nici alte instituții n-aveau nevoie de biofizicieni. A căutat să explice mai multor fanfaroni ai științei că biofizica este o știință a viitorului, că am umblat destul cu sapele prin ogorul științei, că sunt alte tehnologii de a face știință, dar rezultatul a fost nul. A revenit la Moscova, unde a fost întâmpinat cu brațele deschise, căci savanții moscoviți totdeauna au avut înțelegerea de a-și aservi strălucitele minți venite de prin alte părți.

În 1976 susține teza de doctorat la specialitatea „biochimie”, și „farmacologie”, iar în anul 1992 - pe cea de doctor habilitat în fizică și matematică la specialitățile „biofizică” și „ecologie”.

Dar surprizele din internet nu se termină aici. Cosmosul din internet îmi mai dă o informație-trăsnet: conaționalul nostru de la Fântâna Albă, din anul 1993, este academician al Academiei Internaționale

de Informatizare de pe lângă ONU, iar în aprilie curent i s-a conferit titlul de academician al Academiei de Științe Naturale a Rusiei, mai fiind încă membru-corespondent al acestor două academii; din anul 2010 este membru al Academiei Europene de Științe Naturale cu sediul la Londra. Din 1993 este colaborator științific principal al Institutului de Biofizică al Academiei de Științe Naturale a Rusiei, mai fiind și fondatorul unei școli științifice - „Științe fundamentale în biofizică și științe aplicate”.

Biografia științifică a lui Aurel Cojocaru este inclusă în Enciclopedia „Savanții Rusiei” și Școlile științifice ale Rusiei”. Pentru succese remarcabile în dezvoltarea științei biologice i-a fost decernată medalia de aur „V. Vernadski”, iar pentru inovațiile sale Comisia pentru Distincții și Premii a Academiei de Științe Naturale a Rusiei i-a propus candidatura pentru medalia „Alfred Nobel”. Nu e puțin deloc!

Am enumerat aici meritele conaționalului nostru Aurel Cojocaru, pentru că, spuneam mai sus, îl cunoaște o Rusie întreagă, ba chiar și o lume întreagă, iar la noi acasă este absolut necunoscut.

Iar începutul a fost prin anul 1975, când a participat la prima experiență științifico-biologică „Bioritm”, efectuată în cadrul Institutului de Biofizică, în care activa pe atunci, prin intermediul (vă dați seama!?) stațiilor pilotate „Soiuz-Apollo”, în care Institutul de Biofizică din Pușcino a introdus un container cu material biologic. Scopul

acestui experiment era simplu de tot. Mai mulți cosmonauți se plâneau că, după revenirea pe pământ, înainte de somn și după, pe retina ochilor le apar stele. Savanți din mai multe țări s-au întrebat - să fie acesta un efect al radiațiilor cosmice? Au fost peste 2000 de propuneri în vederea alegerii obiectului biologic, care ar confirma această ipoteză, dar a trecut doar una - cea a savanților din Pușcino, iar ideea utilizării „obiectului biologic”, de fapt, o microciupercă din clasa „Actinomicetelor”, numită mai apoi „Pușcinski ștam”, care a confirmat „bombardamentul” radiației cosmice a aparținut lui Aurel Cojocaru.

Ar fi multe de spus despre activitatea științifică a conaționalului nostru, cel de care știința noastră nu a avut nevoie și de care a avut nevoie știința Rusiei, dar ne limităm la câteva:

rile și rezultatele obținute i-au adus reputația de biofizician renumit. Participă cu rapoarte științifice la diferite foruri științifice din Rusia și congrese internaționale. A avut deplasări în diferite regiuni ale URSS, inclusiv la Baikonur, Cernobîl etc. și, datorită colaborărilor științifice, este cunoscut personal cu mai mulți cosmonauți. Această-i calea parcursă de Aurel Cojocaru pe tărâmul științei - de la un simplu laborant până la academician al Rusiei.

Pentru activitatea pedagogică, inclusiv pentru prelegerile susținute la Facultatea de Biologie a Universității „M. V. Lomonosov” din Moscova, a fost distins cu diploma „Catedra de Aur a Rusiei” și i s-a acordat titlul onorific „Om Emerit în Știință și Educație”.

Academicianul Aurel Cojocaru sau „Lomonosov din R.

a făcut cercetări biofizice îndelungate ale efectelor radiației cosmice asupra organismului uman și mutațiile genetice ale plantelor cultivate din semințele expuse acestei radiații în timpul zborului de lungă durată al stației cosmice complexe „Mir”.

Au urmat și multe alte cercetări, dar toate legate de cosmos, de avaria de la Cernobîl și efectele acestei avarii asupra organismelor vii, de utilizarea nanotehnologiilor în farmaceutică în scopul descoperirii preparatelor cu acțiuni radioprotectoare, antioxidante, bioenergetice, adaptogene etc.

Publicațiile despre cercetă-

Moldova”, precum l-au botezat colegii, în R. Moldova vine rar. Aici îl așteaptă totdeauna frațele său, Ozea Cojocaru, sora sa, Eugenia Gherman-Cojocaru, și mulți-puținii prieteni care i-au mai rămas.

Și, firește, acel imens și plin de căldură cosmos al copilăriei și tinereții sale de la Fântâna Albă.

Dar durerea noastră, a tuturor, ar trebui să fie că oameni ca Aurel Cojocaru fac să strălucească gloriile unor pământuri străine, și nu cosmosul nostru din Basarabia.

Eugen GHEORGHIIĂ

România pledează pentru liberalizarea cât mai rapidă a circulației cetățenilor moldoveni în spațiul UE

Interviu cu E.S. Ambasadorul României în Republica Moldova, Marius Lazurca

CORRESPONDENTUL: Excelență, Vă rog să-mi permiteți ca în cadrul acestui dialog să pun întrebări, să expun anumite opinii pornind și de la persoane din Republica Moldova, foarte concrete, pe care le cunosc, de regulă, destul de bine și care reprezintă anumite categorii de interese și puncte de vedere asupra României, românismului și relațiilor moldo-române. Prima întrebare vine de la un om mai puțin inițiat în temă dar este, cred, mai mult decât o simplă curiozitate: „Pentru românii din hotarele României, Ziua de 1 Decembrie, este o sărbătoare oficială sau una de suflet? Lumea o simte ca pe sărbătoarea Paștelui, de exemplu, sau ca ziua de 7 noiembrie în fosta Uniune Sovietică?”

Marius LAZURCA: 1 Decembrie este ziua când toți românii, oriunde s-ar afla, celebrează unitatea lor - spirituală, mai întâi, dar și culturală și politică, desigur. Comparațiile pe care le evocați - Paștile și 7 noiembrie - mi se par în egală măsură, dar din motive diferite, nepotrivite.

COR.: De ce credeți că toți românii au toată claritatea asupra identității lor, iar pentru populația din Republica Moldova identitatea este o mare problemă: unii se consideră moldoveni, alții - români, ruși, găgăuzi, ucraineni, bulgari etc., neavând un element comun care să îi identifice pe toți? Specialiștii afirmă că această stare de lucruri generează dificultăți mari, aparent nesesizate la modul direct. Ce soluții ar putea exista pentru respectiva problemă, sugerată, eventual, de experiența României, și pe când o putem aștepta?

M.L.: Claritatea identitară la care vă referiți este, pe de-o

parte, efectul unei sedimentări istorice îndelungate și, pe de alta, simptomul unei maturități politice mai recente, dar la fel de incontestabile. Sedimentarea istorică a condus gradual la nașterea, consolidarea și definitivarea conștiinței naționale a românilor pe un areal care se suprapune imperfect pe teritoriul României contemporane. Cuvântul „român” (sau „rumân” - în limba veche) descinde din latinul „romanus”, iar transformarea lui fonetică - închiderea vocalei accentuate „a” în „ă”, de pildă - este o dovadă că acest cuvânt nu a dispărut niciodată din limba vorbită de înaintași. Plecând de la acest cuvânt, strămoșii noștri - fie ei ardeleni, munteni sau moldoveni - și-au numit limba „românească” și au sesizat, precum Grigore Ureche, că toți „s-au tras de la un izvod”, de la Roma adică, și au afirmat că, dincolo de felurimea țărilor în care stau (Moldova, țara Muntenească sau Ardealul), numele lor comun este acela de român. (În De neamul moldovenilor, Miron Costin o spune limpede: „numele vechi și mai drept este rumân, adică râmlean, de la Roma”). Fără conștiința unității lingvistice și spirituale a românilor din Moldova, țara Românească și din Ardeal, nimic din istoria noastră politică mai recentă nu s-ar fi putut realiza: nici 1859, nici Independența, nici Unirea Mare de la 1918, nici integrarea în NATO și UE. Aș merge mai departe și aș spune

că nici un proiect politic major nu e posibil în lipsa conjugării a două elemente: o conștiință etnică limpede și o identitate civică puternică. Identitatea civică românească îi cuprinde în interiorul ei și pe cetățenii români de etnie română și pe cei de etnie maghiară, romă, germană, evreiască și așa mai departe.

COR.: În care domenii din relațiile moldo-române lucrurile merg mai bine și în care „mai puțin bine”?

M.L.: De la schimbările democratice din aprilie 2009, raporturile bilaterale au dobândit un dinamism cu totul excepțional, din două motive esențiale. Primul este creșterea exponențială a încrederii între Chișinău și București, după ce, vreme de aproape un deceniu, România a fost victima predilectă a propagandei unui regim ostil. Această încredere ne-a permis să recuperăm multe restanțe - deschiderea Consulatelor Generale de la Cahul și Bălți, de pildă - pe care le acumulasem în anii precedenți. Al doilea motiv al noii dinamici a relației bilaterale este orientarea sincer proeuropeană a Guvernului AIE. O administrație care își dorește cu adevărat relații mai apropiate cu UE se angajează în mod natural în raporturi dinamice cu România, singurul vecin din UE al Republicii Moldova.

COR.: Puteți compara calitatea relațiilor bilaterale din perioada actualei guvernări și a guvernării precedente?

M.L.: Întrebarea îmi amintește de o glumă care se încheie cu replica: „Se poate, dar ar fi păcat!”. Din păcate, în ciuda faptului că perioada dintre 2001 și aprilie 2009 a fost marcată și de evenimente pozitive, bilanțul general va fi neîndoios afectat de hotărârile finale ale guvernului Greceanii: expulzarea ambasadorului Teodorescu

(gest unic în UE), închiderea frontierei, acuzații - pînă azi nedovedite - de amestec al României în evenimentele din 7 aprilie 2009, alungarea corespondenților noștri de presă.

COR.: Se tot vorbește despre ciocnirea intereselor României și Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova. Dacă lucrurile stau așa, ce credeți că au cele două state de împărțit în Moldova și cum se leagă aceasta de interesul mare pe care îl manifestă, se pare, companiile rusești pe însuși teritoriul României?

M.L.: În Republica Moldova, România nu caută competitori, ci parteneri. Nu ne dorim să ne „ciocnim”, cum spuneți, cu nimeni; dimpotrivă, dorim să ne sincronizăm eforturile cu toți actorii internaționali prezenți în Republica Moldova și să contribuim împreună la procesele pozitive și ambițioase aflate aici în plină desfășurare. Iar buna noastră credință este dovedită de pildă, printre altele, de fondarea împreună cu Franța a Grupului de prieteni ai Republicii Moldova, un „club” informal de state membre UE care își pun în comun energia pentru a sprijini integrarea europeană a țării dumneavoastră. Alte exemple: realizăm împreună cu Germania alimentarea cu apă a satului Roșu, alături de SUA susținem crearea unui Centru raional pentru transfuzii, la Cahul, am susținut recensămîntul agricol împreună cu Suedia și așa mai departe. Cît privește interesul companiilor străine pentru piața românească, cred că acest fapt nu surprinde pe nimeni. România oferă numeroase oportunități de afaceri, element confirmat de cifra investițiilor străine realizate pînă în 2010 - peste 80 de miliarde de dolari.

COR.: Cred că sunt zeci de mii de cetățeni proveniți din

România pledează pentru liberalizarea cât mai rapidă a circulației cetățenilor moldoveni în spațiul UE

Republica Moldova, dacă nu mai mulți, care s-au stabilit cu traiul, cu munca, cu studiile în România în ultimii 20 de ani și cred că sunt doar câteva unități de cetățeni români care s-au stabilit în Republica Moldova. De unde credeți că vine această disproporționalitate, dacă nu inechitate?

M.L.: Aș dori, înainte de toate, să exprim recunoștința României pentru contribuția basarabenilor stabiliți în România la modernizarea și progresul țării mele. În fiecare oraș din România există deja comunități semnificative de basarabeni – unii de etnie rusă – care au ales să se stabilească la noi. Cunosc din proprie experiență mai multe asemenea situații: în orașul meu, un român basarabean a devenit cel mai căutat neurochirurg, iar o rusoaică de la Chișinău a ajuns nu doar un apreciat funcționar public, ci și o căutată profesoară de limbi străine. La fel de semnificativ este numărul mare de basarabeni care lucrează în ministere și alte instituții guvernamentale ale României. Spre norocul meu, unul dintre excelenții diplomați din echipa Ambasadei este un român moldovean. Spun toate astea pentru a arăta credința mea că România poate fi o casă bună pentru basarabeni, de orice etnie ar fi ei, și că țara mea oferă tuturor multe posibilități de creștere personală și profesională. Nu știu cu precizie câți cetățeni români s-au stabilit în Republica Moldova. Ceea ce pot mărturisi este că cei pe care eu i-am cunoscut par foarte fericiți.

COR.: Din aceeași zonă a venit și acuzația privind pericolul pe care îl generează România pentru securitatea și „chiar viața” locuitorilor din Republica Moldova prin faptul că a acceptat amplasarea elementelor scutului antirachetă american pe teritoriul său. Care este adevărul aici și care este interesul

promovării unui astfel de punct de vedere?

M.L.: Interesul promovării unui asemenea mesaj? Ar trebui desigur întrebați cei care îl lansează. Unii dintre ei vor avea poate onestitatea de a recunoaște că singurul fel de a se face cunoscuți este acela de a inventa polemici imaginare cu România. Am făcut-o și în trecut, o repet acum: România nu-și dorește să fie subiect sau obiect al dinamicii politice interne din Republica Moldova. Partidele de aici au la îndemână suficiente subiecte cu adevărat relevante pentru cetățeni, nu e cazul să creeze teme artificiale prin invocarea „pericolului românesc”. Paradoxal este că cei care fac din România o temă perpetuă de campanie sunt și cei care ne acuză că suntem prea prezenți în politica internă din Republica Moldova. Opinia mea personală este că acesta este un mod rudimentar și lipsit de viitor de a face politică – în Europa, de pildă, el ar produce doar stupoare.

COR.: Recent, ați răspuns și la întrebarea care vine următoarea, dar dacă v-o mai adresez o dată, înseamnă că răspunsul încă nu a ajuns la toată lumea și că tema a afectat categorii mari de oameni. De altfel, și această întrebare vine de la o bună cunoștință de a mea, care are o fiică căsătorită la București, de altfel, cu un originar, de asemenea, din Republica Moldova: „Apreciez mult oportunitățile mult mai mari decât cele din Republica Moldova pe care le-a deschis România pentru copiii noștri, dar și pentru nepoții noștri, în sensul serviciului, salariului, nivelului de viață în general, dar ce ne facem noi, miile de părinți și bunei din Moldova, când România va intra în zona Schengen, cum mai ajungem unii la alții, dacă se vor înăspri condițiile

de trecere a frontierei? În general, se vorbește despre o nouă „cortină de fier” pe Prut în acest caz. Nu am vrea să ne rugăm ca România să nu fie acceptată în spațiul Schengen...”

M.L.: Vă mulțumesc pentru citarea mesajului de mai sus, care m-a emoționat foarte tare. Sunt de acord cu semnatarul lui: existența – doar temporară, vă asigur! – a vizelor între țările noastre este dureroasă și trebuie să facem împreună totul pentru ca această situație vremelnică să afecteze cât mai puțină lume și să dureze cât mai puțin. Este motivul pentru care, împreună cu alte state membre ale UE, România pledează pentru liberalizarea cât mai rapidă, imediată dacă ar fi cu putință, a circulației cetățenilor moldoveni în spațiul UE. Este, de asemenea, motivul pentru care susținem eforturile meritorii ale autorităților de la Chișinău în această direcție. Și vreau să vă spun că ceea ce face guvernul dumneavoastră este nu doar curajos, ci și eficient, fapt de natură să ne dea speranțe reale. În privința aderării României la spațiul Schengen, vreau să repet aici cele spuse cu alte ocazii: noi aplicăm deja standardele consulare specifice spațiului Schengen, prin urmare cei mai mulți dintre cei care vor solicita viza noastră nu vor sesiza nicio diferență. Sau, dacă doriți, cei mai mulți vor sesiza o diferență pozitivă: faptul că viza românească va fi valabilă în aproape întreaga Europă. Sigur, vom fi și noi nevoiți să ne aliniem la exigențele de cost ale spațiului Schengen, ceea ce îi va obliga pe circa 20-30% dintre solicitanți să suporte costul vizei.

COR.: Care este, la părea Dvs., calitatea spiritului românesc în România, în spațiul ocupat în lume de către „românii de pretutindeni” și, în particular, în Republica Moldova? Ce trăsături dis-

tinctive are, la momentul actual, acesta? În context, pe cât de adevărată poate fi afirmația pe care am auzit-o pentru prima dată mulți ani în urmă, potrivit căreia „cei mai buni moldoveni sunt cei stabiliți în stânga Nistrului, iar cei mai buni români sunt cei stabiliți în stânga Prutului”?

M.L.: Mă puneți într-o enormă dificultate. Încerc să vă răspund indirect, fiindcă de-a dreptul nu mă simt în stare. Aș spune că un bun român își vorbește bine limba și o iubește, fiindcă pricepe câte bogății de înțelesuri și înțelepciune i s-au dăruit, fără merit, prin simplul fapt de a o fi învățat. În al doilea rând, un bun român își cunoaște cultura, fiindcă înțelege că acesta este cel mai sigur mod de a fi cu adevărat solidar cu destinul istoric al neamului tău. În al treilea rând, un bun român se simte responsabil – admite, prin urmare, că are mai multe îndatoriri decât drepturi. Un bun român, în fine, vede limpede că-și duce viața alături de ne-români și înțelege ce șansă minunată este aceasta.

COR.: Pentru că este primul nostru interviu cu Excelența Voastră: Vă considerați un român tipic? Câți români au 6 copii cum aveți Dumneavoastră, cunosc 5 limbi, au studii în mai multe domenii și universități, inclusiv la Sorbona?

M.L.: Nu există oameni tipici, români sau ne-români. Există doar persoane unice din care statisticienii își construiesc tabelele, extrăgând elemente tipice din configurația irepetabilă a oricărei personalități.

COR.: Viziunea Dvs. despre oamenii din Republica Moldova s-a schimbat în vreun fel de când sunteți ambasador la Chișinău?

M.L.: Mi s-au adevărat deplin cele mai pozitive așteptări.

Valeriu VASILICĂ,
Info-Prim Neo

Între Scylla și Charybda

Mihai Eminescu

Opera politică

(Continuare. Început în nr.20)

BASARABIA

Numai numiri ciudate aveau acei boieri tătari. Pentru că vedem din hrisoave că lângă boierul Manoil, pârcălab de Hotin, și Stanciu, de Cetatea Albă, sunt iscăliți d-nialor: Albul Spătar, Ioan Băiceanu, Hodco Crețul, Oanea Pântece, Tudor Vascanu, Giurgea lui Gaură, tot nume... tătarești de boieri de a lui Alexandru Vodă.

Dar Cetatea Albă devine și mai ciudată prin o altă împrejurare. În așezământul ce-l dă Alexandru cel Bun la 1407 negustorilor poloni se vede și ce mărfuri importau acele *peuplades à demi sauvages*. Negustorii aduc din Lemberg *postav*, din Brăila *pește*, din Podolia *cai și vite albe*; ce or fi aducând ei oare din Cetatea Albă? Poate corturi tătarești? Ei aduc din Cetatea Albă stofe cusute cu fir de aur, stofe de mătăsă și vinuri din Grecia, pe care prozaicul așezământ le numește *cvas grecesc*. Erau luxoși tătarii din Basarabia.

Se știe că după moartea lui Alexandru cel Bun au rămas doi fii, Ștefan și Ilie, care și-au împărțit țara în două. *Matei Strykowski*, în cronică sa polonă-litvană, tipărită întâi și întâi la Königsberg la 1582, ne spune cum și-au împărțit-o ei. *Ilie* a luat regiunea Nistrului, Hotinul, Suceava, Iași, Huși, Tecuciul etc.

Ce-i mai rămasese bietului Ștefan?

Trei ținuturi: Cetatea Albă, Tighina și Chilia, care erau echivalente cu tot restul Moldovei. Se vede că Ștefan știa importanța acestui *lambeau de terre*, căci n-a cerut nici Iași, nici Suceava, ci s-a mulțumit cu acești tătari, care locuiau sub corturi și purtau stofe lucrate cu fir de aur și mătăsării, beau vinuri din Grecia și stăteau în relațiuni directe cu Genova și cu Veneția. Această împărțeală și împăcăciune între frați a pus-o la cale regele Poloniei la anul 1436.

Nu-i vorba de cronici, geo-

grafii și atlasuri. Niciuna din ele nu contestă proprietatea deplină și netulburată a Moldovei asupra Basarabiei. Dar, având a face cu diplomați de soiul celor care scriu în „Le Nord”, am adus, ca Toma necredinciosul, dovezi scrise de oameni trăitori în veacul al cincisprezecelea, oameni care au vorbit cu Alexandru cel Bun, cu fiii săi Ilie și Ștefan, cu Ștefan cel Mare. Aici nu se poate spune că este o vreme ca aceea a lui Rurik sau a lui Oleg, în care istoria e mit și mitul istorie, ci, din contra, o vreme în care negustorul ce aducea pește de la Brăila trebuia să plătească vamă, importând iepe și vaci plătea vamă, trecând Nistrul plătea vamă; o vreme în care poliția de Cetatea Albă prindea pe tâlhari, încât, din contra, vremea de astăzi, cu nesiguranța ei caracteristică, e o licență poetică pe lângă epoca sănătoasă a lui Alexandru Vodă cel Bun. N-avem a face cu povești și drepturi închipuite, ci cu oameni care au fost, cum suntem noi astăzi de ne vedem cu ochii, care se îmbrăcau ei cu *postav* adus din Lemberg, iar cucoanele cu mătase din Cetatea Albă; și, de câte ori voim a spune povești de tătari sub corturi și oameni jumătate sălbatici, protestează boierul Manoil, pârcălab de Hotin, Stanciu de la Cetatea Albă și împreună cu ei Tudor Vascanu, Ioan Băiceanu, Oanea Pântece, Albu Spătaru și ceilalți.

Din acest triumfi format în documentele noastre de pârcălabul de Hotin, cel de Cetatea Albă și cel de Chilia nu te scapă niciun soi de subtilitate diplomatică, niciun soi de apucătură. Nu-i ieșire precum nu-i intrare și, păgân să fie omul, trebuie să zică: Adevărat, a Moldovei e Basarabia.

De când există românii pe pământ, Basarabia noastră actuală, acest *lambeau de terre*, a avut și el onoarea de a forma un stat deosebit, deși foarte trecător, sub Ștefan, fiul lui Alexandru cel Bun. Altfel e pururea parte integrantă, sau a Vlahiei în vea-

cul al paisprezecelea, sau a Moldovei din veacul al cinsprezecelea și până la luarea ei prin ruși.

Față cu aceste lucruri pozitive, cu acești pârcălabi, stofe cusute cu fir, vămi plătite de negustori, turnuri și ziduri făcute de Ștefan Vodă, nu știm zău dac-ar mai cuteza cineva să zică cum că *La Bessarabie a aucun point de vie n'a ete consideree par le Traite de Paris comme restituee a ses possesseurs legitimes!*

Hotinul-nord extrem, Chilia-gura Dunării, Cetatea Albă — gura Nistrului și tot teritoriul dintre liniile ce le-am putea trage între ele a fost al nostru și este de drept al nostru și astăzi, căci *nu nouă* ni s-a luat, *nu cu noi* s-au bătut rușii, nu pământul nostru l-au putut ceda turcii.

Știm prea bine că diplomații sunt isteți întru prefacerea dreptății în terfeloage fără valoare. Dar tăria unui popor mic a stat totdeauna în drept. Oare nu-i era mai ușor la inimă d-lui X, sau cititorului rus a lui „Le Nord”, dacă afacerea se regula între noi și noi renunțam la dreptul nostru de bună voie? Nu-i părea mai bine dacă tăceam molcom și jucam după cum ni se cânta?

Sigur că da.

De aceea, oricât de slab ar fi dreptul lipsit de arme și de putere, el e tot mai tare decât nedreptatea, tot mai tare decât neadevărul.

Cu un cuvânt tătarii d-lui X și ai lui Rumianțof (a căru nume d. X îl citează fără cuvânt, pentru că acest general n-a susținut niciodată de a fi eliberat Moldova de sub tătari, ci din contra el a dat Moldovei, pe lângă proprietatea și posesiunea liniștită a Basarabiei și a Hotinului, acei tătari n-au trecut, ci sunt pure invențiuni pentru a arunca praf în ochi Europei, neștiutoare de lucrurile noastre de la Dunăre.

Acest petic de pământ pe care „Le Nord” ar voi să-l sacrificăm prieteniei noastre cu Rusia nu are pentru noi niciun echivalent în lume. El înseamnă misiunea noastră istorică, tăria noastră.

La intrarea sultanului Mo-hamet în Tara Românească contra lui Vlad Țepeș Voievod se afla între ostașii lui și un sârb, anume *Constantin Mihaloviez de Ostrovița*. El ne spune că pe atunci opinia publică era că oricine s-ar război cu românii, chiar să-i învingă, numai pagubă are. Aceasta-i foarte natural, pentru că românii nu sunt popor cuceritor, de aceea și apără ce-i al lor cu îndărătnicie, pentru că ce au cu drept au și al lor este.

Oricând însă turcii sfătuiau pe sultan să nu facă război cu românii, pentru că n-aduce niciun folos, ci pier numai o mulțime de turci în zadar, atunci sultanul le răspundea: „Până când românii stăpânesc Chilia și Cetatea-Albă, iară ungurii Belgradul sârbesc, până atunci nu vom putea birui pe creștinii!” (Vezi *Sbor pisarzew polskich*, sec. II. tom. V. Warszawa 1828).

Prin urmare sultanul Mahomet știa bine că acest *lambeau de terre* nu-i de disprețuit, și dacă el zicea aceasta la 1490, de ce să n-o zicem noi la 1878?

Mutatis mutandis zicem:

Pe câtă vreme Basarabia este în mâinile noastre, Rusia nu va putea cuceri Orientul.

Căci, după cât dăm noi cu socoteala din ciudatele teorii ale frontierelor naturale, ale barierelor ostile de învins și ale victoriilor repurtate la Cahul și Ismail, cam asta este intenția puternicului nostru vecin.

(Continuare în pag. 11)

Între Scylla și Charybda

Mihai Eminescu

Opera politică

(Continuare. Început
în pag. 10)

III. VEACUL AL ȘAISPRE- ZECELEA

Pentru a înțelege tăcerea ce domnește în cronici în privirea Basarabiei în veacul al șaisprezecelea va trebui să permitem câteva considerațiuni de o natură mai generală.

Vlad Țepeș Voievod

Centrul vieții istorice sunt orașele, nu șesul dimprejurul lor, nici satele. Îndată ce turcii au pus mâna pe orașele Chilia și Cetatea Albă nu se mai vorbește nimic despre viața împrejurimilor lor.

Am încheiat articolul trecut cu cuvintele lui Mohomet II rostite la a[nul] 1462, că: „până când românii stăpânesc Chilia și Cetatea Albă, până atunci nu vom putea birui pe creștini”.

În dricul verii anului 1484 sultanul Baiazid II intră cu oști mari în țara Moldovei și bate Chilia și Cetatea Albă, pentru a realiza o politică oarecum tradițională. Miercuri, la 14 iulie, ia cetatea Chilia, comandată de pârcălabii Ivașcu și Maxim, iar la 5 august același an ia Cetatea Albă, comandată de pârcălabii Gherman și Oană (la Ureche: Ioan).

Și ar fi apucat și alte cetăți, că Ștefan Vodă la gol nu îndrăznește să iasă; ci numai la strâmtoare nevoia, de le făcea sminteală. Ci văzând turcii ajutorul lui Ștefan Vodă din Țara Leșească ce-i venise, sau însuși craiul, cum scriu unii, că au tras de la Rusia și de la Litfa țara toată, de se strânsese oameni de treabă mai

mult de 20000 și, trecând craiul cu dâșii Nistrul sub Halici, au venit la Colomeia, de și-au pus tabăra, unde și Ștefan Vodă au mers de s-au împreunat cu craiul în anul 6993 septembrie 1 (1485). Și toate ce au avut mai de treabă au hotărât și apoi și ospătat-au pe Ștefan Vodă și 3000 oameni i-au dat de oaste, cu care s-au întors Ștefan Vodă la Moldova și, împreunând oastea cea străină cu a sa, pe multe locuri au smintit pe turci, de le-au căutat o ieșire din țară.

Așa Ștefan Vodă au curățit țară de vrăjmași, iar cetățile care le-au luat turcii, Chilia și Cetatea Albă, nu au putut să le mai scoată de la turci, că ei mai înainte de ce au ieșit din țară le-au îngrijit cu oameni, cu puști și cu bucate de ajuns; și așa au rămas pe mâna turcilor până astăzi. (Ureche).

Tot în anul acesta 1485 Ștefan Vodă

dacă au scos vrăjmașii din țară și dacă au răcit vremea și caii turcilor au slăbit, au lovit pe Malcoci la Catla-buga (Iac și râu în județul Bolgrad) în 16 zile a lunii noiembrie, de au topit toată oastea turcească.

Adăugăm numai că fiecare trebuie să se păzească de eroarea de a privi și judeca vremile trecute după împrejurările de astăzi, de a da numirilor ce există astăzi aceeași greutate pe care o aveau atunci. Puterea în istorie este o noțiune relativă. Veneția de ex. nu avea întindere mare, dar era una din puterile mari ale Europei. Același Ștefan Vodă căruia turcii (pe atunci cea dintâi putere militară în Europa) îi iau Chilia și Cetatea Albă, același Ștefan Vodă bate de-l stinge mai târziu pe regele Albert în Codrii Cosminului, încât rămâne proverb în țara leșească „în zilele lui Albert au pierit șleahta” și același Malcoci a cărui oaste turcească Ștefan a topit-o în ținutul Bolgradului a pătruns mai târziu în Polonia și prădă și arse până la Lemberg regatul să-l poată opri.

De aceea trebuie s-o spunem de acuma că, oricât de viteaz să fi fost bătrânul domn

al Moldovei, oricât de puternic să fi fost pe vremea lui, în care alte state cu întindere de zece ori mai mare erau mai slabe decât Moldova, contra Turciei sau a Spaniei din vremea aceea n-ar fi putut rezista decât în defensivă, decât *nevoind la strâmtoare, pentru a le face sminteală*, căci la gol nu îndrăznește.

În sfârșit, la anul 1504 Ștefan Vodă se coborî în mormânt, gârbovit de greutate și de vârstă, după 47 și mai bine de ani de domnie, iar poporul în urmă i-a zis cu dragă inimă și Bun și Sfânt și Mare, căci așa Domn nici n-avusese până atunci, nici poate că va mai avea de acum și pururi.

Deși în gândul lui statornicese de-a închina țara turcilor, dar lui însuși, biruitorul tuturor vecinilor, nu i se cădea să se plece; vrea ca numele lui să însemne *însuși țiitor peste toată țara*; ci numai înaintea săvârșirii sale el chemă la sine pe boieri mari și alții căți s-au prilejit, arătându-le cum nu vor putea ține țara precum o au ținut el; ci socotind decât toți mai puternic pe turc și mai înțelept au dat învățătură să se închine turcului.

Într-adevăr, în anul 1511, Bogdan, voievodul Moldovei, încheie capitulațiunea întâia cu turcii. În această capitulațiune Poarta recunoaște: (Art. 1) că Moldova e țară liberă și nu cucerită; (art. 3) că Poarta e obligată de-a apăra Moldova contra oricărei agresiuni eventuale și de-a o menține în starea în care se găsea de mai-nainte, fără ca să i se facă cea mai mică știrbire a teritoriului ei; (art. 6) că stăpânirea voievozilor se va întinde asupra întregului teritoriu al Moldovei; că (art. 8) turcii nu vor putea cumpăra pământuri în Moldova, nici vor putea clădi geamii, nici se vor putea așeza în orice mod ar fi. Drept semn de supunere Domnii Moldovei vor da în fiecare an Porții 1000 de galbeni turcești, 40 de șoimi și 40 de iepe fătătoare, toate însă sub titlu de dar.

Având Domnii Moldovei stăpânire pe toată întinderea țării, recunoscută *de jure* prin acest tratat formal, avutu-l-au și *de facto*?

Pentru a lămuri și acest lucru consultăm tratatul lui Petru Rareș de la 1529.

Art. 5. Granițele Moldovei se vor păstra intacte în toată întinderea lor. Art. 6. Exercițiul cultului musulman e oprit pe toată întinderea țării. Art. 7. Niciun musulman nu va putea avea, sub titlu de proprietar în Moldova, nici pământ, nici casă, nici prăvălie.

Art. 9. Negoțul Moldovei e deschis pentru toate națiile comerciante.

Cu toate acestea turcii vor avea preferență înainte[a] celorlalte nații pentru cumpărarea de produse pe care le vor tocni în porturile Galați, Ismail și Chilia; dar ei nu vor pătrunde mai departe înlăuntrul țării, fără autorizarea expresă a lui Vodă. Aceasta e chestiunea de drept. *De jure* s-au restituit Moldovei toate câte i se luase, s-a recunoscut că niciun turc nu poate fi *proprietar* al vreunui imobil în Moldova, de facto însă turcii au ținut ocupate militărește atât Cetatea Albă cât și Chilia.

Aceasta ne lămurește și atitudinea febrilă și neliniștită a lui Petru Rareș; tratatul lui secret cu marchizul de Brandenburg, subscris la Suceava [în] 1542 și motivat anume prin voința de-a recăpăta părțile Moldovei răpite de turci.

Tot în vremea lui Petru Rareș, la 1535, turcii ocupară și Tighina (Bender). Într-adevăr, ce să ne închipuim sub aceste ocupări turcești? O cucerire? Pentru a răspunde la această întrebare și a arăta totodată continuitatea dreptului Moldovei peste aceste locuri, vom întinde mâna pe deasupra veacului al 17-lea tocmai până la Ecaterina II, la stipulațiunile Tratatului de la Cuciuc-Cainardgi, 10 (24) iulie 1774.

Ce se zice în el?

(Va urma)

S-A STINS DIN VIAȚĂ POETA LEONIDA LARI

În dimineața zilei de 11 decembrie, în urma unei boli ne-

„Viața și activitatea ei vor rămâne pentru totdeauna le-

cruțătoare, s-a stins din viață, la Chișinău, poeta Leonida Lari.

gate de Mișcarea de Renaștere și Eliberare Națională a româ-

nilor basarabeni, precum și de idealul național. Istoria noastră zbuciumată o va reține pe Leonida Lari ca pe o personalitate legendară a românilor din Basarabia, pe care au iubit-o pentru curajul și bărbăția ei și au urmat-o cu zecile de mii, gata să-și dea viața pentru valorile supreme ale neamului românesc”, se spune într-un comunicat de presă al Partidului Liberal.

Leonida Lari s-a născut la 26 octombrie 1949 la Bursuceni, Bălți, într-o familie de învățători. A absolvit Universitatea de Stat din Chișinău, facultatea de filologie. A fost redactor la revista „Literatura și Arta” și redactor-șef al primei publicații

în grafie latină din Republica Moldova – „Glasul Națiunii”.

A fost deputat în Sovietul Suprem al URSS, membru al Biroului Permanent al Frontului Popular din Republica Moldova, deputat în Parlamentul României în trei legislaturi.

Este autoarea a 24 de volume de poezie și proză, precum și traducător din marea poezie universală. A fost cetățean de onoare al orașului Bacău și Cavaler al Ordinului Republicii. De-a lungul carierei sale a obținut numeroase premii, printre care premiul „România Mare”, Premiul „Flacăra, Totuși iubirea”, premiul „Academiei Române” pentru poezie „Mihai Eminescu”.

COD

Frații mei de sînge, plîșii mei de stea,
Strîngători de suflet, lăsători de vrere,
Nu-i nici o durere care ne-ar uita,
Nu-i nici o durere.

Frații mei de sînge, prinșii mei de lut,
Roditori de pîine, neavani de nume,
Nu-i un neam pe care să nu-l fi-ncăput,
Nici un neam pe lume.

De-ncercări atîtea cîte ne-au încins,
Fără să ne scadă greul din simțire,
Nu e nici o stare care-n necuprins
N-am avea-o-n fire.

Călători prin viață ca-ntr-un cerc vrăjit,
Întăriți de aștri că ieșire este,
Nu e nici o veste ce ne-a ocolit,
Nu e nici o veste.

Și fiindcă toate le prefacem cînt,
Și fiindcă răul îl curmăm cu bine,
Nu e nici o jertfă care pe pămînt
Nu ne-ar aparține.

Frații mei de sînge, de-am ajuns aci,
De ne este codul de-o putere-aparte,
Nu e nici o moarte care ne-ar muri,
Nu e nici o moarte.

DE PATRIE

Cînd, aspră, mă scutură seara
Din ziduri prin pomi întomnați,
Mă sprijin cu gîndul de țara
Străbunilor mei luminați.

Și merg înspre locuri retrase,
Cernînd amintirile-n mers –
Acolo un tei ascultase
Întîiul, stîngaciul meu vers.

În vale, sub casa bătrînă,
Mînată de-un dor negrăit,
Copilă, privind în fîntînă,
Adîncul din noi am privit.

Pe deal, către marginea zării,
Cu sufletu-n palme întins,
Odată, în arșița verii,
De dragoste tristă am plîns.

Iar unde cărarea se stinge
Depart-departe-n țărîni
Pe unicul frate de sînge
L-am dus ca pe-un laur pe mîini.

Dragi dealuri, dorite de pace,
Smerite, nostalgice văi,
Eu nu spun ce-adaos voi face
Luminii străbunilor mei.

Dar spun că eu seară de seară
Mai greu, mai ușor, mai durut
Am stat pe o palmă de țară
Și focul aprins l-am ținut.

S-A STINS DIN VIAȚĂ POETA LEONIDA LARI

ȚARA

Mancurții mă bîrfesc că nu-s la cale,
Șovinii mă bîrfesc că stau la zdup –
Imperiul se clatină din șale,
Căci duhul nu se-așează pe calup.

Voi fi avînd vreun păcat de moarte,
Să fie un păcat într-adevăr?
Că-am vrut și neamul meu să aibă parte
De apă, de pămînt, de-un colț de cer...

Mancurții mă somează cu injurii,
Șovinii – cu omoruri sîngerii,
Imperiul își șterge latul gurii
De sîngele vărsat în colonii.

foto: Liviu Dumitru

Iar eu nu am decît numai o viață,
Decît o țară ce nu vreau s-o pierd,
Decît copiii ăștia trași la față,
Pe care-abia mai prind să îi dezmiard.

Mancurți, șovini și alte cozi de sfoară,
Mînați de timp, oricum vor dispărea,
Dar viața nu mi-e viață fără țară,
Or, țara e și fără viața mea.

DOINA

Copiii cîntă-n casă
Și n-au de cugetat
Că timpul meu acasă
Prea poate-i măsurat.

Ce vină-avem în sînge
Și-n suflet care hram,
Că funia se strînge
Pe gîtul ăstui neam.

Că-n țărișoara-n care
Străinu-i oploșit
Nu este nici o zare
De loc nepîngărit.

Se mișcă-ncet grumazul
Acestui veac năuc,
Deșteptii trag cu-obrazul
Și proștii ne conduc.

Priviți-i cum se saltă,
Spre scaun cum dau zor,
Nici broaștele în baltă
Nu fac astfel de cor.

Unul ne pune-o strîmbă
Păreră drept saltea,
Altul, scuișind în limbă,
Scuipe și-n maică-sa.

Unul aruncă zoaie
Șovină în popor,
Iar altul legea-ndoaie
Să fie pe a lor.

Și cruda ierarhie
Ce roade-n os matern,
În vis și omenie
Se cheamă că-i guvern.

Oricine de oriunde
Că-i hoț, că-i ucigaș
Mai lesne-n post pătrunde
Decît un băștinaș.

Și casa – o minune
Și plată – peste plan
Cu o condițiune –
Că nu e moldovean.

Ieri, pentru că-aveam pîine
Spre nord ținurăm șir,
Iar azi, din trai de cîine –
Și tot înspre Sibir.

Ieri cu-acuzări demente
Ținteau în gînditori,
Iar azi cu accidente
Țintesc adeseori.

Iar dacă se trezește
Întregul neam de-acu,
Păi, tancul limpezește
Ce-i bine și ce nu.

Și-așa, cu roți dințate
Prin trupuri ca-n curechi,
Dar e păstrat în toate
Imperiul străvechi.

Copiii cîntă-ntruna
Că-s mici și nu pricep
Unde se frînge struna
Și chinurile-ncep.

Se face beznă, plîngeri,
Se-aud spre Dumnezeu,
Trimite, Doamne, îngeri
Și pentru neamul meu.

Leonida Lari – steaua călăuză a Neamului

Steaua călăuză a Neamului, identificată totalmente cu Destinul dramatic al Basarabiei, remarcabila Poetă națională Leonida Lari (26.X.1949 – 11.XII.2011) constituie pentru întreaga suflare de la Est de Vest un simbol. De unde nu incidental a fost supranumită Jana d'Arc a Basarabiei.

Creatoare de largă respirație etico-civică și mistică, metaforică și ideatică, Leonida Lari

a fost și rămâne o neîntrecută luptătoare în plan multitudinal și nu numai național. Cărțile Domniei Sale sunt adevărate monumente literare care o impun nu numai momentului, dar și întregii panorame literare mondiale dintotdeauna.

Poetă și publicistă de ne-tăgăduită valoare național-universală, Leonida Lari face parte din Coloana Infinită a patrimoniului cultural-artistic im-

perisabil. Ea va fi întotdeauna pentru cei care-i vor pătrunde mesajul creației un izvor peren de apă vie.

Comarate cu un răsărit de soare, poezia și publicistica Creatoarei vor alimenta prin focul lor sacru generații de cititori și scriitori. Or, distinsa și nestinsa Leonida Lari și-a con-

sacrat geniul deplin destinului nostru, Neamului cu care s-a identificat și pe care l-a exprimat cu tot Dorul de Nemurire.

„Nu e moarte care ne-ar muri”, zice Ea și nu putem să n-o credem, de vreme ce este Poeta „venind din Dumnezeu”.

Nu e moarte care ne-ar muri

Leonida LARI

Divorț prin telefon

Revoluția tehnologică a avut un impact cu totul și cu

totul deosebit asupra lumii islamice. Astfel, recent, un bărbat

din Dubai a divorțat de soția sa trimițându-i de trei ori mesajul <I divorced you> pe telefonul mobil. Și ce-i cu asta, veți spune? Păi, nu-i chiar așa, pentru că, potrivit legii islamice, un bărbat poate divorța nestingerit de soția lui dacă îi spune de trei ori că... divorțează. Pentru a stopa aceasta modă periculoasă, autoritățile din Singapore au promulgat în regim de urgență o ordonanță în care se prevede că nu este recunoscut divorțul prin telefon.

Un orb a jurizat un concurs de frumusețe

Canadienii sunt, fără doar și poate, oamenii cei mai lipsiți de idei preconcepute. Și, pentru a demonstra că așa este, cu ocazia unui concurs de frumusețe ce a avut loc în Edmonton, președinția juriului i-a fost încredințată unui oarecare Harold Grace, care a făcut senzație în lumea întreagă deoarece era orb. Respectivul își pierduse vederea în urmă cu nu mai puțin de 15 ani, însă asta nu i-a împiedicat pe organizatori să-l considere cea mai potrivită persoană pentru a jura frumusețea canadienelor.

Impozit pe vrăjitorie

Primarul orașului Deva a găsit o modalitate extrem de originală de a îndestula vistic-

ria locală. Ingeniosul gospodar al urbei a decis ca, începând de

anul viitor, cele 10 vrăjitoare depistate că activează cu mult succes în zonă, vor plăti taxe pentru serviciile paranormale prestate către populație. Și, pentru că activitatea acestora este extrem de bogată, se așteaptă ca sumele strânse să fie suficient de mari pentru a fi distribuite familiilor nevoiașе. Făcătoarele și desfăcătoarele de blesteme nu sunt însă prea mulțumite de hotărârea primarului, pe care îl afurisesc cu drag și spor pentru că le împuținează banii cu care-și mai satisfac și ele micile capricii: un Mercedes, o vilă mai dichisită, o bijuterie mai scilpicioasă sau alte asemenea nimicuri.

Nici mort nu pleca acasă

Angajatul unei edituri medicale din New York a făcut atac de cord stând confortabil

la biroul său. Până aici nimic deosebit, dacă prea discreții

săi colegi nu ar fi observat că respectivul este suspect de liniștit abia după cinci zile de la trecerea lui în neîntință. Cei 23 de colegi care au fost atât de discreți încât nu l-au deranjat cinci zile la rând, au declarat că George Turklebaun era, în general, o persoană foarte retrasă, și că nu și-au dat seama că a murit, deoarece nu au observat nimic neobișnuit la el în cele 5 zile de grație.

Soldatii lui Saddam Hussein studiază Play Station 2

Saddam Hussein a achiziționat cu multă trudă și bătaie de cap tocmai de la dușmanul de clasă, adică americani, câteva mii de jocuri Sony Play Station 2, pe care le-a făcut cadou celor mai merituoși soldați ai săi. Cadourile au, se spune, un scop foarte bine determinat, și anume - acela de a-i ajuta pe

soldatii săi să studieze strategiile de luptă americane.

Doi iemeniți au pus stăpânire pe... Marte

Moustafa Khalil și Abdoulah Al-Amri afirmă că ar fi primit

moștenire de la stramoșii lor... planeta Marte. Noii «proprietari» au însă câteva probleme cu NASA, pe care au anunțat că o vor da în judecată pentru... violare de proprietate. În plus, cei doi au cerut revenirea sondei Pathfinder pe Pământ, pe motiv că prezența sa pe Marte i-ar... agasa.

Un fost profesor a devenit material didactic

În lipsa unor dotări ceva mai performante, elevii de la școala din Puchenii, Mosneni, Prahova, deslușesc tainele anatomiei umane folosind drept material didactic scheletul unui fost profesor al școlii.

Se pare că acesta, pe numele lui Constantin Alecu, a cerut prin testa-

ment ca trupul sau neînsușit să fie donat în scopuri educaționale.

Neobișnuitul material didactic a fost folosit până acum cu succes timp de mai multe generații, acesta fiind păstrat cu cea mai mare grijă în cancelaria școlii de mai bine de 50 de ani.

Tineri acuzați de asasinarea unui cetățean american

Judecătoria Cimișlia a pronunțat, recent, verdictul în cazul a patru tineri învinuiți de tâlhărie și omorul intenționat al cetățeanului SUA Fuccio Vincenzo.

Tînăra care l-a ademenit pe americanul de origine italiană în Moldova a fost condamnată la 17 ani de închisoare, unul dintre complicii acesteia a încasat 22 de ani de pușcărie, iar ceilalți doi complici - câte 18 ani.

Amintim că, la 24 aprilie 2010, cei patru, printre care și o fată, prin înțelegere prealabilă, l-au întâlnit pe Fuccio Vincenzo pe Aeroportul Internațional Chișinău care sosise în Republica Moldova la invitația tinerei. Menționăm că fata, de 21 de ani, a făcut cunoștință cu ce-

tățeanul de origine italiană (64 de ani) prin intermediul unei rețele de socializare. După câteva luni de conversații on-line, aceasta l-a convins să ne viziteze țara.

Instanța a dat această sentință, după ce procurorii au reușit să demonstreze că, după ce au întâmpinat oaspetele, aceștia au urcat într-un automobil închiriat din timp și s-au deplasat în direcția raionului Cimișlia, într-o pădure din preajma satului Codreni, i-au încătușat victimei mâinile, l-au depozitat de 2500 euro, 120 dolari SUA, 500 lei, două telefoane mobile, un notebook și de hainele personale.

Pentru tănuirea infracțiunii comise, învinuiții au strangulat victima, iar lucrurile personale i le-au aruncat într-un iaz.

Peste o lună de la comiterea crimei, trei dintre inculpați, printre care și instigatoarea, au fost reținuți de procurori în orașul Odessa, Ucraina, iar cel de-al patrulea complice - a încăput pe mîna oamenilor legii atunci cînd dosarul a fost expediat în instanță.

euro pentru a nu fi reținut pentru 72 de ore.

Bănuitul și-a recunoscut vina și este cercetat în stare de libertate.

Astfel, într-o singură zi, funcționarul s-a ales cu două dosare penale: primul - pentru trafic de influență (art. 326 alin. (3) lit. a Cod Penal) pentru care

riscă pedeapsa cu închisoare de la 3 la 7 ani cu amendă în mărime de la 500 la 1500 unități convenționale, și al doilea - pentru corupere activă (art. 325 alin.(1) Cod Penal), care prevede sancțiunea cu închisoare de pînă la 5 ani cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale.

N-a urmat buchea legii și a ajuns după gratii

Un tânăr din Soroca a fost condamnat la închisoare pentru că a comis o infracțiune

în perioada în care își ispășea condiționat o altă pedeapsă.

La concret, în 2009, în apartamentul închiriat de inculpat în Chișinău au fost depistate substanțe narcotice. Deoarece nu avea antecedente penale și se caracteriza pozitiv, urmărirea penală în privința acestuia a fost suspendată cu condiția să nu săvârșască infracțiuni pe un termen de un an.

Un an mai târziu însă inculpatul iarăși a apărut în vizorul procurorilor fiind învinuit că în februarie 2010, aflându-se în or. Soroca, a realizat la prețul de 8800 lei peste 547g de marijuana.

Recent, făptașul de 25 de ani a fost condamnat pentru ambele infracțiuni la 9 ani de închisoare.

Două dosare penale în aceeași zi: trafic de influență și corupere activă

În dimineața zilei de 22 noiembrie, colaboratorii CCCEC l-au reținut pe directorul unei întreprinderi municipale de gestionare a fondului locativ, în biroul de serviciu, amplasat în mun. Chișinău. Acesta este bănuț de estorcarea de la un locuitor al mun. Chișinău a sumei de 900 euro pentru influențarea funcționarilor Primăriei mun. Chișinău în vederea perfectării documentelor de legalizare a construcției individuale (casă de locuit), care aparține ultimului.

Anterior, funcționarul ar mai fi primit 100 euro de la

cetățean, sumă destinată unor funcționari din cadrul Inspecției de Stat în Construcții pentru urgentarea perfectării documentelor necesare.

Mai tîrziu, funcționarul menționat a încercat să mituiască colaboratorii Centrului, propunîndu-le suma de 1500

Nu există suspecți reținuți în episodul crimei de la Durlești

Avînd în vedere perpetuarea în mass-media a unor informații eronate cu referire la reținerea unui suspect în comiterea dublului asasinat de la Durlești, serviciul de presă al Procuraturii Generale este împuternicit să facă următoarea precizare:

La această etapă a urmăririi penale, procurorii verifică mai multe persoane care ar putea fi implicate în comiterea, în martie curent, a omorului unui cuplu de adolescenți în orașul Durlești. În plus, procurorii supun verificărilor și persoanele care au fost reținute pentru săvîrșirea altor infracțiuni, și în privința căror apar suspiciuni

că ar putea avea tangență cu dublul omor.

Deocamdată, însă nu există suspecți reținuți în episodul

crimei de la Durlești din 31 martie 2011.

Urmărirea penală continuă.

**Serviciul de presă al CCCEC și
Procuraturii Generale**

Dicționar explicativ al Uniunii Europene

CONSILIUL EDUCAȚIE, TINERET ȘI CULTURĂ

Această configurație a Consiliului îi aduce împreună de trei-patru ori pe an pe miniștrii din țările membre ale Uniunii Europene responsabili cu educația, cultura, tineretul și comunicarea. Deciziile sunt luate, de obicei, prin majoritate calificată și în codecizie cu Parlamentul European. O excepție o reprezintă afacerile culturale, unde este necesar un vot unanim. Principalul rol al Uniunii în acest domeniu este oferirea unui cadru de vot unanim. Principalul rol al Uniunii în acest domeniu este oferirea unui cadru de cooperare între statele membre prin schimburi de informații și experiență în probleme de interes comun.

Misiunea Comunității Europene este de a contribui la dezvoltarea unei educații de calitate, la punerea în aplicare a unei politici de formare profesională și la dezvoltarea culturii statelor membre. Un rol important îl au salvarea patrimoniului cultural și respectarea responsabilității statelor membre în definirea conținutului învățământului și a formării profesionale, prin organizarea la nivel național a sistemelor educaționale și de formare.

Comunitatea completează acțiunea statelor membre, în special prin programe de spri-

jin, care urmăresc: sprijinirea învățării și a difuzării limbilor vorbite în UE, pentru a dezvolta o dimensiune europeană în educație și formare; îmbunătățirea cunoașterii și difuzării culturii și istoriei popoarelor europene, precum și protejarea patrimoniului cultural de importanță europeană; încurajarea mobilității studenților și profesorilor, promovând recunoașterea reciprocă a diplomelor și a perioadelor de studii; îmbunătățirea formării profesionale inițiale și continue în vederea facilitării integrării cetățenilor pe piața forței de muncă, a adaptării lor la schimbările industriale, posibila lor recalificare și stimularea creării unor opere literare și artistice, inclusiv în sectorul audiovizualului.

CONSILIUL EUROPEI

Organizație politică regională înființată în 1949, cu sediul la Strasbourg, ce are drept scop realizarea unei unități mai strânse între statele europene pentru protejarea libertății individuale, politice și a statului de drept. Consiliul numără 47 de state membre. Este o organizație diferită de UE, dar până în prezent nici o țară nu a devenit membră a Uniunii Europene, fără a deveni, mai întâi, membră a Consiliului. Consiliul Europei are două dimensiuni:

una federalistă, reprezentată de Adunarea Parlamentară, alcătuită din parlamentari proveniți din parlamentele naționale, și cealaltă, interguvernamentală, întruchipată de Comitetul Miniștrilor, alcătuit din miniștrii de externe ai statelor membre.

Obiectivul principal al Consiliului Europei este realizarea unei unități mai strânse între cele 47 de state membre pentru protejarea libertății individuale și politice, precum și a supremației dreptului, principii care constituie fundamentul tuturor democrațiilor autentice și care influențează viața tuturor europenilor în nenumărate feluri.

CONSILIUL OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ, POLITICI SOCIALE, SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIA CONSUMATORULUI (EPSCO)

Consiliul Ocuparea Forței de Muncă, Politici Sociale, Sănătate și Protecția Consumatorului are în componența sa miniștrii statelor membre ale

Uniunii Europene din domeniile protecției sociale și muncii, protecției consumatorilor, sănătății și oportunităților egale. El se întâlnește de patru ori pe an. În domeniile menționate mai sus, Consiliul ia, în special, decizii cu majoritate calificată, acționând împreună cu Parlamentul European în cadrul procedurii de codecizie. O excepție este securitatea socială, unde se cere unanimitatea pentru luarea unei decizii. Această configurație a Consiliului adoptă regulile europene pentru armonizarea și coordonarea legilor naționale cu privire la condițiile de muncă, întărirea politicilor naționale pentru prevenirea îmbolnăvirilor și protecția consumatorilor. Cum protecția socială și problemele legate de angajare sunt în responsabilitatea statelor membre ale Uniunii Europene, contribuția comunitară este redusă doar la stabilirea unor obiective comune pentru statele membre, analizarea măsurilor luate la nivel național și adoptarea unor recomandări pentru țările UE. Deși această configurație a Consiliului are numeroase limite, unul dintre principalele avantaje ale existenței ei este legat de posibilitatea acordată participanților de a face schimb de idei și informații și de a-și compara propriile rezultate și experiențe.

Abonarea 2012

Continuă abonarea pentru anul 2012 la revista științifico-metodică trimestrială **"ADMINISTRAREA PUBLICĂ"** și la ziarul **"FUNCȚIONARUL PUBLIC"**, publicații ale Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Revista **"Administrarea Publică"** apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 41 lei 30 bani; 6 luni - 82 lei 60 bani.

Ziarul **"Funcționarul public"** apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - specialist principal

Sergiu PÎSLARU - specialist principal

Elena BALMUȘ - specialist coordonator

ADRESA ANOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 400.

Dat la tipar 15.12.2011

E-mail: sep@aap.gov.md

E-mail: sectia_a_aap_gov@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

"Funcționarul Public" - supliment la revista "Administrarea Publică" -
publicație a Academiei de Administrare Publică de pe lângă Președintele Republicii Moldova